

Твердохлібова Яніна Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ХУДОЖНИКА В УМОВАХ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧОЇ ПРАКТИКИ

Ключові слова: художня освіта, освітній вектор, культура, духовність, навчально-творча практика, декоративно-прикладне мистецтво.

Пізнання й освоєння життєстверджуючих основ художньої культури є важливою актуальною проблемою сучасної мистецької освіти й зумовлює розгляд педагогічних умов та чинників впливу різних видів пластичних мистецтв на формування духовної культури особистості в освітньому векторі професійної підготовки художника декоративно-прикладного мистецтва. У наукових працях вітчизняних учених, поняття «духовність особистості» визначається як специфічна потреба людини в пізнанні світу, самої себе та смислу призначення свого життя, що виявляється в багатстві внутрішнього світу особистості, її ерудиції, розвинених інтелектуальних та естетичних запитах. Науковці стверджують, що пізнання цінностей духовного буття людини раціонально не пізнається, а пізнається безпосереднім переживанням особистістю як «одкровення від душі». Важлива роль у цьому процесі відводиться мистецтву з його світоглядною, освітньо-виховною функцією та художньо-образною моделлю світу, яке впливає на процес засвоєння культурологічної, мистецтвознавчої, художньої інформації, зумовлює хід формування світоглядної позиції й становлення духовної культури особистості. Усвідомлення цінностей національної художньої культури – шлях й ефективний чинник формування духовної культури особистості. Отже, ціннісно-орієнтоване пізнання мистецтва становить предметом у розгляді питань проблеми

формування духовної культури майбутнього художника декоративно-прикладного мистецтва.

Проведений аналіз наукових доробок із визначеної проблеми засвідчує, що основним засобом виховання духовної культури особистості залишається національна мистецька освіта з її культуровідповідністю та світоглядною функцією. У розгляді завдань зазначеної проблеми, перш на-все, ми спираємося на фундаментальні теоретико-методологічні засади педагогіки мистецтва, дидактичні та методичні чинники формування духовної культури особистості, висвітлених у наукових працях І. Зязюна, М. Мельничука, О. Отич, О. Рудницької, О. Сиви та ін. Так, О. Рудницька зазначає: «Духовне відродження та оновлення суспільства ставить перед педагогічною наукою комплекс нових проблем. Серед них особливої уваги заслуговує посилення зв'язку між культурою та освітою, важливість якого зумовлена утвердженням ідеї самоцінності людської особистості, гуманістичної сутності національно орієнтованого світогляду молоді». Подальше вчений наголошує, що формування духовної культури особистості «відбувається на різних рівнях процесу підготовки художників: теоретичному, емпіричному, міжпредметному і внутрішньо-предметному, художньому...». Обґрунтовуючи спрямованість науково-методичних передумов розгляду питань формування духовної культури студентів мистецьких закладів освіти академік І. Зязюн стверджує, що мистецька освіта перш за все має бути цілеспрямована на формування й розвиток особистості з високим рівнем художньої здатності й компетентності, ядром якої становить професійна культура, творчість, духовність. Науковим орієнтиром концептуальних ідей учених становить вислів всесвітньо відомого українського філософа-просвітителя Г. Сковороди про те, що «у всіх науках і мистецтвах плодом є вірна практика». Таким чином, у системі мистецької підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва нової генерації, пріоритетним завданням є формування «людини культури» саме в практичній діяльності. Науковцями та практиками стверджується, що педагогічно вірно організована навчально-творча практика студентів в умовах природного середовища, під час якої здійснюють весь цикл художньої професійної

діяльності – від задуму, через втілення сприйнятого образу природи в навчально-творчих роботах, до презентації їх на кафедральних переглядах та глядачеві на студентських виставках, перш за все стимулює формування духовності особистості, зростання її професійної культури. При цьому центр методичної уваги має бути спрямований на індивідуальну навчально-творчу діяльність студента., так як в останні роки значно скорочується кількість годин на практичну підготовку студента під керівництвом викладача. Саме особистісно-зорієнтований підхід вимагає моделювання педагогічного процесу, розробки програмних завдань і визначення дидактичних умов мистецької підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва в освітньому векторі з урахуванням індивідуальної траєкторії навчально-творчої діяльності кожного студента. Доцільність впровадження в систему художньої освіти розроблених методологічних засад наукової організації навчально-виховного процесу, сучасних культурологічних, психолого-педагогічних концепцій щодо духовного становлення особистості – є ціннісним орієнтиром для розгляду інноваційного змісту програми, методичних настанов, спрямованих на ефективне забезпечення процесу навчально-творчої діяльності студентів безпосередньо в культурно-художньому просторі. За нашим переконанням, така практика є ефективною формою введення студентів у світ художньо-культурних, національних цінностей, не формалізовано, як це здійснюється в під час занять академічним рисунком, живописом, а найбільш продуктивною, що стикається з мистецькою сферою практичної діяльності, яка здійснює визначальний вплив на розвиток інтелектуально-естетичних складових духовного зростання особистості, сприяє формуванню цілісного культуровідповідного світосприйняття за законами краси та реалізації його у «духовно-практичній діяльності впродовж творчого життя». З огляду на це, кафедра теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського розробила структурно-функціональну метамодель професійної підготовки майбутніх художників в освітньому векторі «навчання – пізнання – учіння – творчість» з індивідуальною траєкторією діяльності студента за спеціалізацією – «Декоративно-прикладне

мистецтво». Суттєвими складовими метамоделі становлять структурно-змістові компоненти дидактичного забезпечення та педагогічного супроводу навчально-пізнавальної, художньо-творчої діяльності студентів і комплекс методичних настанов до завдань змістових модулів програми практики. Структурні компоненти метамоделі освітнього вектора передбачають систему навчальних та творчих завдань, зміст яких спрямовано не тільки на оволодіння мовою живописного чи графічного формоутворення, образотворення й професійним ремеслом, а також, і на вирішення завдань формування та розвитку духовної культури особистості майбутнього художника декоративно-прикладного мистецтва.